

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TURTO PERDAVIMO SAVIVALDYBIŲ
NUOSAVYBĖN ĮSTATYMO NR. VIII-546 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR
DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO NR. VIII-729 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Įstatymo projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymo Nr. VIII-546 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – pakeisti Lietuvos Respublikos valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymą (toliau – Įstatymas) ir išdėstyti jį nauja redakcija savivaldybių nuosavybėn perimamo valstybės turto sąraše nurodant savivaldybių nuosavybėn priskirtą, bet iki šiol nebaigtą perduoti valstybės turtą ir iš naujo reguliuojant šio turto perėmimo savivaldybių nuosavybėn bei savivaldybių nuosavybės teisių įregistravimo į jį Nekilnojamojo turto registre procesus.

Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Antrasis įstatymo projektas) tikslas – pasikeitus Įstatymo pavadinimui, atitinkamai patikslinti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 11 straipsnio 1 dalį. Keitimas redakcinio pobūdžio

Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys:

1. Įstatymas priimtas, kai po nepriklausomybės atgavimo, 1995 m., įsteigtos savivaldybės. Šio Įstatymo pagrindu savivaldybėms turėjo būti perduota dalis iki tol valstybei nuosavybės teise priklausiusio turto. Įstatyme aiškiai nenurodyta, tačiau nustatytas laikotarpis, per kurį savivaldybėms turėjo būti perduotas turtas, patvirtina, kad Įstatymo tikslas – savivaldybėms perduoti iki jo įsigaliojimo savivaldybių teritorijose buvusį ir valstybei nuosavybės teise priklausiusį turtą. Naujai sukurtas ar įgytas valstybės turtas pagal šį Įstatymą savivaldybėms neperduotinas.

Įstatymu priskiriant turtą savivaldybių nuosavybėn, aiškiai išreikšta valstybės valia ir sutikimas, kad Įstatyme nurodytas turtas (Įstatymo 3 straipsnyje nustatytas aiškus baigtinis savivaldybių nuosavybėn priskirto valstybės turto sąrašas) priklausytų savivaldybėms. Savivaldybės šį turtą faktiškai valdo dar iki perdavimo–priėmimo aktų pasirašymo. Valstybės institucijos Įstatymu savivaldybių nuosavybėn priskirto valstybės turto nevaldo, neprižiūri ir neapskaito apskaitoje. Dažniausiai šis turtas neregistruotas Nekilnojamojo turto registre ir valstybės institucijos informacijos apie jį neturi. Savivaldybės turtą inventorizuoja, apskaito ir rengia bei Vyriausybės įgaliotam asmeniui teikia pasirašyti to turto perdavimo–priėmimo aktus.

Vadovaujantis galiojančio Įstatymo 4 straipsniu, visi į savivaldybių nuosavybėn priskirto valstybės turto sąrašą (Įstatymo 3 straipsnis) patenkantys turto objektai kiekvienai savivaldybei perduodami perdavimo–priėmimo aktais, kuriuos pasirašo Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotas asmuo. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, akivaizdu, kad perdavimo–priėmimo aktų

pasirašymas yra tik formalus veiksmas. Jis ne tik ištesia turto perėmimo procedūras, bet ir didina administracinę našą tiek savivaldybių administracijoms, tiek Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotam pasirašyti aktus asmeniui bei jo atstovaujamai institucijai.

2. Per paskutinius penkerius metus savivaldybėms perdavimo–priėmimo aktais perduodamas tik Įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1, 2 ir 3 punktuose išvardintas turtas. Kita dalis Įstatymo 3 straipsnyje nurodyto turto jau baigta perduoti savivaldybių nuosavybėn.

Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybės ilgą laiką nesikreipė dėl dalies Įstatyme nurodyto turto perdavimo jų nuosavybėn, į tai, kad pagal Įstatymą savivaldybėms turėjo būti perduotas tik iki Įstatymo įsigaliojimo savivaldybių teritorijose jau buvęs turtas (tai yra, perduodamų objektų skaičius buvo ribotas) ir į tai, kad vadovaujantis dabartiniu teisiniu reguliavimu, pastatus, jų dalis ir atskiras patalpas, kuriuose yra savivaldybių institucijos arba kurie reikalingi savivaldybių funkcijoms atlikti, savivaldybėms turėtų perduoti centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojas VĮ Turto bankas, Aplinkos ministerija ir Finansų ministerija, su kuria buvo tartasi rengiant Įstatymo projektą, mano, kad reikėtų išbraukti dalį Įstatymo 3 straipsnyje nurodyto turto (valstybei nuosavybės teise priklausęs įmonių, kurių steigėjos yra savivaldybės ir kurių iki 2000-ųjų metų nenumatyta nei akcionuoti, nei privatizuoti, turtas bei savivaldybių įmonės, taip pat akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių akcijos, kurias patikėjimo teise valdė savivaldybės; valstybės turtas (pagrindinės priemonės, materialinės vertybės, piniginės lėšos ir kitas turtas), kurį valdė įstatyme nurodytos savivaldybių biudžetinės ir viešosios įstaigos; želdynuose esantys statiniai ir įrenginiai; dekoratyviniai augalai, skirti miestų bendros paskirties objektams apželdinti, dekoratyvinių augalų oranžerijos; sąvartynuose esantys statiniai bei įrenginiai ir privažiavimo keliai; nebaigti statyti objektai (su jų projektais, sąmatomis ir kitais dokumentais), reikalingi savivaldybių funkcijoms atlikti; savivaldos institucijų patikėjimo teise valdytas kilnojamasis turtas ir piniginės lėšos; apskričių viršininkų, kitų valstybės institucijų, miškų urėdijų, valstybinių parkų administracijų valdomi valstybei nuosavybės teise priklausantys vietinės reikšmės viešieji keliai, kiti kilnojamieji daiktai).

Dalis Įstatymo projekte išvardyto savivaldybių nuosavybėn perimamo turto pervadinta pagal šiuo metu naudojama tokį turtą apibrėžiančias sąvokas.

3. Įstatymu savivaldybių nuosavybėn priskirto turto perdavimo procesas vykdomas nuo 1998 m. Savivaldybių nuosavybėn priskirto turto sąrašas platus, į jį patenka itin didelis skaičius turto objektų visoje Lietuvoje (įskaitant inžinerinius tinklus, gatves ir vietinės reikšmės kelius bei kitą Įstatymo 3 straipsnyje nurodytą turtą). Nors didelė savivaldybių nuosavybėn priskirto valstybės turto dalis jau perduota savivaldybėms perdavimo–priėmimo aktais, daug Įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų nekilnojamojo turto objektų (tokių, kaip vietinės reikšmės keliai ir gatvės, vandentiekio lauko inžinerinis tinklas, nuotekų tinklai ir kt.) savivaldybės dar neperėmė ir neįregistravo Nekilnojamojo turto registre. Beveik visų į Įstatymo projekto 3 straipsnyje nurodytą turto sąrašą patenkančių nekilnojamojo turto objektų kadastriniai matavimai neatlikti arba atlikti labai seniai ir turėtų būti tikslinami, šie turto objektai neregistruoti Nekilnojamojo turto registre. Nekilnojamojo turto objektų kadastrinius matavimus, prieš turtą perimant nuosavybėn, atlieka savivaldybės. Kadastro duomenų nustatymas trunka ilgai ir iš savivaldybių reikalauja didelių finansinių išteklių.

Dėl lėšų ir žmogiškųjų išteklių stygiaus savivaldybėse, savivaldybių prašymu, jau ne kartą buvo pratęstas terminas, per kurį savivaldybių nuosavybėn turi būti perduotas visas Įstatymu joms priskirtas turtas. Šiuo metu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 13 d. nutarime Nr. 870 „Dėl valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn tvarkos aprašo patvirtinimo“ nurodyta, kad Įstatymu savivaldybių nuosavybėn priskirto turto perdavimo procedūros turi būti baigtos iki 2025 m. sausio 1 d. Atsižvelgiant į VĮ Registrų centro atliktos informacijos apie Nekilnojamojo turto registre

registruotinus, bet vis dar neįregistruotus objektus analizės duomenis, kuriuos įmonė 2021 m. pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai, labai tikėtina, kad dėl jau minėtų priežasčių savivaldybės iki numatyto termino nepajėgs atlikti visų jų nuosavybės priskirtų nekilnojamojo turto objektų kadastrinių matavimų, būtinų turtui perimti ir įregistruoti Nekilnojamojo turto registre.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, Aplinkos ministerija mano, kad būtų tikslinga atsisakyti Įstatyme įtvirtinto reikalavimo valstybės turtą savivaldybėms perduoti per Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą terminą ir leisti savivaldybėms turto perėmimo procesą vykdyti savarankiškai.

Vadovaudamasi Civilinio kodekso 4.47 straipsnio 12 punktu ir atsižvelgdama į aukščiau nurodytas priežastis, Aplinkos ministerija parengė Įstatymo projektą, kuriame siūloma nustatyti, kad savivaldybės Įstatymo projekto 3 straipsnyje nurodytam turtui priskiriamus valstybės turto objektus perima savivaldybės tarybos sprendimu. Įstatymo projekto pagrindu priimtas savivaldybės tarybos sprendimas būtų pripažįstami tinkamu pagrindu Nekilnojamojo turto registre įregistruoti savivaldybių nuosavybės teises į joms priskirtus valstybės nekilnojamojo turto objektus. Priimtas Įstatymo projektas supaprastintų ir pagreitintų Įstatymu savivaldybių nuosavybės priskirto valstybės turto perdavimo savivaldybėms procesą bei sumažintų, dėl būtinybės tokį turtą savivaldybėms perduoti perdavimo–priėmimo aktais, institucijoms kylančią administracinę naštą. Kaip laikomasi priimto Įstatymo projekto, prižiūrėtų Vyriausybės atstovai, kuriems Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi priskirta atlikti savivaldybių veiklos administracinę priežiūrą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorius ir rengėjas – Aplinkos ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Įstatyme nustatyta, kad savivaldybės jų nuosavybės priskirtą, bet dar neperduotą valstybės turtą valdo patikėjimo teise.

Įstatymo 3 straipsnyje pateiktas baigtinis savivaldybių nuosavybės priskiriamo valstybės turto sąrašas, į kurį vis dar įtrauktas savivaldybėms jau perduotas turtas.

Įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Įstatymo projekto 3 straipsnyje nurodytam turtui priskiriamus valstybės turto objektus kiekvienai savivaldybei perduoda Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgalioti asmenys.

Valstybės turtas savivaldybėms perduodamas pagal perdavimo–priėmimo aktus. Įstatyme nurodyta aktuose privaloma pateikti informacija.

Įstatymo 4 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatyta, kad perduodant 3 straipsnio 3 dalies 1, 2, 3 ir 4 punktuose bei 5 dalyje nurodytą turtą, privalo būti atlikta to turto techninė inventorizacija (kadastriniai matavimai).

Įstatymo 4 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad turto perdavimo–priėmimo aktas yra teisinis pagrindas įstatymų nustatyta tvarka registruoti perduotą turtą turto registre.

Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 11 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad savivaldybės patikėjimo teise valdo,

naudoja ir disponuoja „valstybės turtu, kuris pagal Lietuvos Respublikos valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybės įstatymą priskirtas savivaldybių nuosavybei, bet dar neperduotas jų nuosavybės. Jeigu savivaldybės atsisako perimti nuosavybės joms perduodamą valstybės turtą, Vyriausybės nutarimu šis turtas gali būti perduotas valstybės institucijoms, valstybės įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms“.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant, kad teisinis reguliavimas būtų aiškus, Įstatymo projekte siūloma nurodyti, kad savivaldybių nuosavybės perduodamas tik iki 1998 m. (1998 m. sausio 16 d. įsigaliojo Įstatymas) savivaldybių teritorijose buvęs valstybei nuosavybės teise priklausęs turtas, kurį apskaito ir valdo ir / ar faktiškai valdo savivaldybės. 1998 m. įtraukimas į Įstatymo projektą užtikrina, kad bus išlaikytas pirminis įstatymo rengėjų tikslas (savivaldybėms perduoti tik iki Įstatymo įsigaliojimo savivaldybių teritorijose buvusį ir valstybei nuosavybės teise priklausiusį turtą) ir savivaldybės pagal šį Įstatymo projektą neperims vėliau sukurtą turtą.

Siūloma nustatyti, kad Įstatymo projekto 3 straipsnyje nurodytam turtui priskiriamus valstybės turto objektus savivaldybės perima savivaldybės tarybos sprendimu.

Priėmus Įstatymo projektą, šis įstatymas ir savivaldybės tarybos sprendimas perimti savivaldybės nuosavybės priskirtą valstybės turtą būtų laikomas teisiniu pagrindu įstatymų nustatyta tvarka Nekilnojamojo turto registre registruoti savivaldybės nuosavybės teises į šį turtą. Nuosavybės teisės į Įstatymo projektu savivaldybių nuosavybės priskirtą valstybės turtą, savivaldybėms pereinant nuo savivaldybės tarybos sprendimo perimti turtą savivaldybės nuosavybės įsigaliojimo.

Įstatymo projekte iš savivaldybių nuosavybės perimamo valstybės turto sąrašo išbrauktas turtas, kuris pagal galiojantį teisinį reguliavimą savivaldybių nuosavybės neturėtų būti perduodamas Įstatyme bei Įstatymo projekte nustatyta tvarka (pavyzdžiui, valstybei priklausančios lėšos) ir turtas, kuris jau baigtas perduoti savivaldybių nuosavybės. Įstatymo projekte naudojamos sąvokos atitinka kituose teisės aktuose apibrėžtas ir naudojamas sąvokas.

Dėl pastatų (negyvenamosios paskirties), jų dalių ir atskirų patalpų, kuriuose yra savivaldybių institucijos arba kurie reikalingi savivaldybių funkcijoms atlikti, bet nuosavybės teise priklauso valstybei, savivaldybės bendra tvarka kreiptųsi į centralizuotai valdomo valstybės turto valdytoją VĮ Turto banką.

Laukiami siūlomų naujų nuostatų teigiami rezultatai:

1. Atsisakius valstybės turto perdavimo–priėmimo aktų, sumažės valstybės ir savivaldybės institucijoms tenkanti administracinė našta;
2. Sumažėjus valstybės turto objektų perėmimo savivaldybių nuosavybės proceso dalyvių skaičiui, sutrumpės turto perėmimo savivaldybių nuosavybės ir turto teisinei registracijai būtinų dokumentų rengimo trukmė;
3. Valstybės institucijoms nereikės reguliariai rengti teisės aktų projektų valstybės turto perdavimo procedūrų galutiniam terminui pratęsti;
4. Įstatymo projekto nuostatos aiškesnės, konkretesnės nei šiuo metu galiojančio Įstatymo ir suderintos su galiojančiu teisiniu reguliavimu.

Antruoju įstatymo projektu atliekamas redakcinio pobūdžio keitimas, kuriuo siekiama suderinti teisinio reguliavimo nuostatas. Pasikeitus Įstatymo pavadinimui ir atsižvelgiant į galiojančią bendrą

valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką, siūloma patikslinti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 11 straipsnio 1 dalį nurodant, kad savivaldybės patikėjimo teise valdo, naudoja ir disponuoja „valstybės turtu, kuris pagal Lietuvos Respublikos valstybės turto perėmimo savivaldybių nuosavybės įstatymą priskirtas savivaldybių nuosavybei, bet dar neperimtas jų nuosavybės. Jeigu savivaldybės atsisako perimti nuosavybės joms priskirtą valstybės turtą, Vyriausybės nustatyta tvarka šis turtas gali būti perduotas patikėjimo teise valdyti, naudoti ir juo disponuoti centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojai, valstybės institucijoms, valstybės įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms“.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma. Pridedama numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti įstatymų projektai neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, reikės pakeisti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1 punktą (redakcinio pobūdžio keitimas, minėto įstatymo keitimo projektas teikiamas kartu); panaikinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 13 d. nutarimą Nr. 870 „Dėl Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybės tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos ir Finansų ministerijos 1998 m. liepos 16 d. įsakymą Nr. 45 / 173 „Dėl valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybės dokumentų formų patvirtinimo“.

10. Ar įstatymo projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Naujų neapčiuotų sąvokų Įstatymų projektuose nėra.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turės priimti

Naujų įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės fondų lėšų įstatymų įgyvendinimas nereikalauja.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Savivaldybių nuosavybėn priskirtas valstybės turtas, turto perėmimas savivaldybės nuosavybėn.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.